

תכלית הצרות והיסורים - לקרב את האדם לתפלה שהיא דביקות להקב"ה!!!

« מקניני התורה - להתחזק שהקב"ה יזמין לו פרנסתו כמו במדבר

שבעולם צפויה אליו סכנה מדרכי הטבע לפחוד מטבעת העולם, וקשת רוחו ירפחו מלזכור שאין המקרה אדוניה לנו, ושאינו מעצור לד' מלהושיענו, ולהכין מסבבים שיחליפו את כל המסובבים, וההבלגה בשעה הקשה הלזו, ולהשרות בקרבו את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה, רק הכל מאתו ית' בין לטוב בין למוטב, ואשר שורש אמונתו מפיגה פחדתו ונותנת לו אמצ' להאמין באפשרות ההצלה, ושאינו לפניו נטיה לרעה יותר מנטיה לטובה, - ענין זה יקראוהו מדת הבטחון".

נמצא לפי שיטתו, שנקודת הבטחון היא, כאשר האדם מתחזק כ"כ באמונתו בהקב"ה שהיא המסבב הכל והוא שולט על הכל, עד שזה מביא אותו לבטחון מלא 'שבכל מצב שהוא רק נמצא יכול הכל להתהפך לטובה'.

ב. בעל **חובת הלבבות** כתב (שער הבטחון פ"א, פ"ה), שבטחון בה' פירושו שבוטח שלא יארע לו שום פגע רע ואך טוב וחסד יהיו מנת חלקו, ועל אף שיתכן והאדם יחשוב שאירע לו אסון או צרה, מ"מ אין זה דבר רע, משום שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ובסופו של דבר מעזו יצא מתוק, ומן הצרה הזו תצמיח לו טובה או בעולם הזה או בעולם הבא, מפני שעוונותיו יתכפרו ע"י העונש הזה.

נמצא לפי שיטתו, דנקודת הבטחון היא, כאשר האדם מתחזק כ"כ באמונתו בהקב"ה שכל מה שהוא עושה הוא רק לטובה, עד שזה מביא אותו 'להרגיש לגמרי בטוח רגוע ושליט בכל מה שעובר עליו', כי מאמין באמת שהכל היא לטובתו.

ג. לעומתם, כותב **המהר"ל מפראג** זצ"ל (מתיבות עולם נתיב הבטחון), שמדת הבטחון היא, שהאדם שראוי לבא עליו דבר רע, אסון או צרה, בוטח בהקב"ה שבאמת לא יקרה לו שום דבר רע, על אף שאינו ראוי לכך, משום שהקב"ה ירחם עליו, והבטחון הזו אכן יגרום שהאדם ינצל מכל צרה ופגע, אך בתנאי שתהיה לו מדת הבטחון אמיתית מעומק הלב, ויסוד הדברים מובא ב**זוהר הק'** (ח"ב עמ' כב) "כי השם בטחוננו בה' כראוי, אין כל בני העולם יכולים להרע לו".

וכדעת המהר"ל היא ג"כ דעת הגאון ר' חיים מוואלוז'ין זצ"ל בספרו **נפש החיים** (שער ג' פרק י"ב), בפסקה הידועה, שע"י שהאדם קובע בלבו שאין עוד מלבדו, ואינו משגיח על שום כח בעולם, הכל מתבטל ולא יוכלו לפעול עליו שום דבר כלל (וכבר העתקנו כמה פעמים דבריו המלאים).

« אפי' רשע ובוטח בה', חסד יסובבנהו... »

והנה, יש לשאול, האמנם יש דבר כזה, שכל יהודי ויהודי באשר הוא, ובאיזה מצב רוחני שהוא רק עומד, יש לו הזכות הזה, שאם הוא יבטח בה' הוא יישמר מכל צער ונזק, הלא מן הדין הרי הוא חייב לשלם על עוונותיו, ואיך יזכה להגנה גדולה כזו רק מחמת הבטחתו בה'.

אולם התשובה היא, שאכן כך היא, וחקוקה היא בדברי המדרש באופן שאינו משתמע לשני פנים, וכך הם דברי חז"ל (ילקוט שמעוני תהלים לד, י): 'רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנהו (תהלים לב, י), אפילו רשע ובוטח

כתוב בפרשתינו ונדבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד (במדבר א, א), אמרו חז"ל **במדרש** (במד"ר א, ז) למה במדבר סיני מכאן שנו חכמים בג' דברים ניתנה בתורה, באש במים ובמדבר וכו', ובמדבר מנין, שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר במדבר סיני וגו',

ויש להתבונן מה רצתה חז"ל הק' ללמדנו בזה שהתורה ניתנה בג' דברים אלו, ופי' הגר"י **ניימן זצ"ל** (דרכי מוסר) ע"פ מה שכתב **הכתב סופר**, שהתורה רצה להשמיענו בזה, שכל מי שרוצה להשיג את התורה, צריך שיהיו בו תכונות כמו שלושת דברים האלו, מים אש ומדבר.

ועפי"ז מפרש הגר"י, ש'מדבר' מסמל את מידת הבטחון בה', שכדי שאדם יוכל לקנות כראוי את התורה הק', הוא צריך להתחזק בבטחון בה', שלא יחסר לו פרנסתו הנצרך לו, וכמו שהקב"ה סיפק צרכיהם של כלל ישראל במדבר ארבעים שנה, כך הוא בכל דור ודור, ולכל אדם ואדם שמשליך את יתבו על הקב"ה.

והמשילו החפץ חיים במשל מתוק, למה הדבר דומה לאב ששלח את בנו ללמוד ושכח לצייד אותו באוכל, האם יעלה על הדעת שאביו יפקירו ולא ידאג בכל מה שיכול ובכל אופן שאפשר להשיג לו אוכל, כן הוא גם אצל מי שעוסק בתורה בכל כוחו, שהקב"ה ידאג לספק לו די הצטרכותו.

וסיפר הגר"י **ניימן זצ"ל**, כי דבר זה הם ראו בעיניהם, שכאשר היתה בזמן מסוים התייקרות כללית במצרכי מזון, הם ראו שלא רק שבאה להם ישועה ממקום בלתי צפוי, אלא שמצבה הכלכלי הכללי של הישיבה השתפרה והתחזקה עוד יותר מהרגיל, דוקא באותה תקופה קשה.

ועד"ז מפרש המשגיח בשיבת לומזא זצ"ל על הפסוק **ימצאנו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמנו יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו** (דברים לב, ט), אימתי זוכה אדם ל"יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו", כאשר הוא חי בתחושה הדומה לאדם הנמצא בארץ מדבר ובתהו ילל ישימון, שחי ומבין שאין לו על מי לסמוך כי אם על הקב"ה, וכמו שאמר דוד המלך **גר אנכי בארץ (תהלים קיט, ט)**, אני כגר שאין לו קרוב ומכיר אלא הקב"ה לבדו. אבל כאשר חושב האדם כאותו כפרי שהתפלל אל ה' ואמר 'רבוש"ע, אם לא תעזור לי, אלך לבקש מדודי העשירי, אזי ה' לא יעזרני, לפי שאין הקב"ה עוזר אלא למי שבוטח בו ורק בו.

« בטחון מהו? »

הנה בענין מדרגת 'בטחון', מצינו כמה שיטות, וכדלהלן:

א. **החזון איש** כתב (באמונה ובטחון), שאין פירושו של בטחון שהאדם צריך לבטוח שלבטח ימלט מן הצרה שלפניו, ושכל מה שיקרה לו יהיה אך ורק טוב, כי יתכן מאד שנגזרה עליו חס ושלום גזירה רעה כעונש על מעשיו הרעים וכדומה, ועל כן אין לחשוב שבוודאי ימלט מהצרה, "אבל ענין הבטחון הוא האמון שאין מקרה בעולם, וכל הנעשה תחת השמש הכל בהכרזה מאתו ית' וכו', וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנהוג

בה' חסד יסובבנו". דהיינו, שהבוטח בה', על אף שהינו רשע שמגיע לו עונשים ויסורים, מ"מ מכיון שבוטח בה' חסד יסובבנו.

וגדולי הדורות למדו מדה זו וכיוונו את תלמידיהם על דרך זו, וכמו שאנו מוצאים שמרן הגר"י **סלנטר זצ"ל** כותב לבנו ר' אריה זצ"ל בשם רבו **רבי זונדל מסלנט זצ"ל** "על הכל תשליך יבך על ה', ואל תקמוץ ואל תדאג כלל, שזוהי סגולת הבטחון שהקב"ה עושה רצונו של אדם הבוטח בו בלב שלם, ומספיק לו כל צרכיו בכל מקום ובכל עת, ואפילו אינו צדיק כמ"ש הבוטח בה' חסד יסובבנו, והרבה שלוחים למקום, בטוח אני כי כל משאלה שאדם ישים בטחונו בה' ששיג אותה, תגיע לידו, ואם אנו רואים שתקוותם של בני אדם מתאכזבות אין זה אלא משום שאין בטחונם בהקב"ה מלא", עכ"ל.

« אם הכל מדוד ונגזר משמים, איזה מקום יש לתפלה? »

והנה, אחרי שלבנו את דרגת וחובת הביטחון של האדם, נשאלת השאלה, האיך יכול אדם להתפלל כשנקרה לו איזה צרה, הרי בטחון פירושו (לפי החזון איש ובעל חובת הלבבות) שהאדם בוטח שאין שום מקרה בעולם, וכל מה שקורה נגזר משמים, וכיון שכך נגזר בשבילו הרי זה לטובתו, ואם כן איזה מקום יש להתפלל על דבר שנגזר במיוחד למצבו ולטובתו. וגם לפי שיטת המהר"ל והנפש החיים ניתן לשאול, שממנ"פ, אם בוטח בה' באופן הראוי, הרי אין לו כלל צרות ויסורים, ופשוט שאינו צריך להתפלל, ואם אינו בוטח בה' בדרגה הנדרשת, ונסבב לו איזה צרה, הרי צ"ב גם לפי שיטתם, איזה מקום יש להתפלל, וכדלעיל.

והנה, באמת אנו מוצאים מאידך גיסא מדרש נורא שמבאר את מה שאצל משה רבינו ע"ה נכתב עשר פעמים לשון מיתה, וכך הוא לשון המדרש (דב"ר פ"א, י): "אמר רבי יוחנן, עשר מיתות כתובות עליו על משה, ואלו הן וכו', מלמד שעד עשרה פעמים נגזר עליו שלא יכנס לארץ ישראל, ועדיין לא נתחתם גזר הדין הקשה, עד שנגלה עליו בית דין הגדול, אמר לו, גזרה היא מלפני שלא תעבר, שנאמר וכו', ודבר זה היה קל בעיניו של משה, שאמר, ישראל חטאו חטאות גדולות כמה פעמים, וכיון שבקשתי עליהם רחמים מיד קבל ממני וכו' אני שלא חטאתי מנעורי לא כל שכן כשאתפלל על עצמי שיקבל ממני, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שקל הדבר בעיניו של משה ואינו עומד בתפלה, מיד קפץ עליו ונשבע בשמו הגדול שלא יכנס לארץ ישראל וכו'", ע"כ לשון המדרש, נורא נוראות.

הרי לנו, שמצד שני, בזמן שהקב"ה מזמין איזה צרה על האדם ומצפה לתפילתו של האדם, הרי אם האדם אינו מתפלל ומיד, אזי נגדל הקטרוג פי כמה וכמה, וכמו שמבואר במדרש שאילו היה מרע"ה מתפלל מיד, היה מתקבלת תפילתו והיה נכנס לארץ ישראל, ורק משום שלא התפלל מיד לכן נגזר עליו שלא יכנס לארץ. וא"כ, הרי ברור מצד אחד שחייב האדם להתפלל כשהוא נקלע לצרה, ומצד שני, נשארה התמיהה על מקומה, שהרי איזה מקום יש לתפלה, אם כבר נגזר הכל, והרי גם הגזירה הזאת היא לטובתו, כי אין שום רע יורד מלמעלה.

ועוד צריך להתבונן, על מה חרי אף הגדול הזה, ולמה נחשב ההתעלמות המיידית הזאת של משה רבינו לעוון גדול כ"כ, עד שהקב"ה קפץ ונשבע שלא יכניס את משה רבינו לארץ ישראל.

« תכלית הצרות לקרב את ישראל לאביהם שבשמים? »

והנה עי' במדרש (שמו"ר פ' כא) שכ' בזה"ל: "...מהו 'ופרעה הקריב' שהקריב את ישראל לתשובה שעשו, וכו', אמר רבי יהושע בן לוי למה הדבר דומה, למלך שהיה בא בדרך, והיתה בת מלכים צועקת לו 'בבקשה

ממך הצילני מיד הלסטים', שמע המלך והצילה, לאחר ימים בקש לישא אותה לאשה, היה מתאוה שתדבר עמו ולא היתה רוצה, מה עשה המלך גרה בה הלסטים כדי שתצעק וישמע המלך, כיון שבאו עליה הלסטים התחילה צועקת למלך, אמר לה המלך לכך הייתי מתאוה לשמע קולך".

"כך ישראל כשהיו במצרים והיו משעבדים בהם, התחילו צועקים ותולין עיניהם להקדוש ברוך הוא, ויהי ב'ימים ה'רבים ה'הם וגו' וי'צ'קו (שמות ב, כג), מיד ו'י'רא א'להים א'ת ב'ני י'ש'רא'ל (שמות ב, כה), התחיל הקדוש ברוך הוא מוציאן משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, והיה הקדוש ברוך הוא מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה, גרה לפרעה לרדוף אחריהם, שנאמר ופ'רעה הקריב (שמות יד, ט), מיד ו'י'צ'קו ב'ני י'ש'רא'ל א'ל ה' (שם), באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לכך הייתי מבקש, וכו', עכ"ל המדרש.

הרי לנו בדברי מדרש האלו לימוד אדיר בהנהגתו של השי"ת את עולמו, ונתגלה לנו בזה סודו הנפלא של כל הצרות והסבל שעוברות על כל אדם ואדם באשר הוא, וזה צריך לשנות ולהפוך אצלנו את כל תפיסתנו וייחסנו כלפיהם, שהרי המדרש מגלה לנו שכל הצרות והיסורים מגיעים אל האדם בשביל סיבה אחת ויחידה, כי הקב"ה אוהב אותנו, ורוצה בהתקרבתנו אליו, ואם הקב"ה מבחין שהאדם מתעלם מגעגועיו כביכול שיש לו להאדם, שהאדם אינו מדבר ופונה אליו יתברך, הרי הקב"ה נאלץ כביכול להמיט על האדם סבל וקושי במטרה לעורר את האדם שידבר אליו שיצעק אליו.

נמצא, שהאדם שנקרה לו איזה מקרה לא טוב, ומתעלם ממנו ואמר 'לא נורא', 'נסתדר' כמובן שמוסיף 'בעזרת ה', הרי אין לך סכלות גדולה מזו, שהרי האדם לא הבין כלל וכלל את הרמז שבקושי והסבל, הרי הקב"ה אינו רוצה כלל בהיסורים כמטרה, הוא רוצה רק באמצעותו לעורר את האדם שיפנה אליו, שידבר אליו, כדי שהאדם יתקרב ויתדבק אל הקב"ה, ואם הסבל הקטן הזו לא מספיק חזק לעורר את האדם, ייאלץ כביכול הקב"ה - שמתגעגע שהאדם יתקרב אליו - להביא על האדם רמז גם יותר, כך שהאדם לא יהיה לו ברירה אחרת רק סוף סוף לפנות אל הקב"ה, ולהפנים שהקב"ה רוצה רק בקרבתו אליו. ונמצא לפי"ז, דאילו היה האדם מתפלל להקב"ה ועומד קרוב אליו ית' בתמידות עוד לפני שמגיע אליו צרות, אז באמת לא היה צריך להגיע מלכתחלה לכל הצרות והסבל.

ולפי"ז מובן היטב, ולא קשה כלל איך אנו מתפללים על דברים שלכא' נגזרו לטובתנו בשמים, כי כאמור כל הצרות ויסורים הם אכן לטובתנו, כי הם משתמשים כאמצעים לעורר אותנו לחזור להקב"ה ולהתפלל אליו, ועי"ז להתדבק אליו ית', ואדרבה, אם ח"ו לא נתפלל ונתקרב להקב"ה, זה יעורר קטרוג גדול, וימיט עלינו צרות גדולות אחרות ח"ו.

ולפי"ז מובן היטב הנהגתו של מרדכי הצדיק, שבעת גזירתו של המן הרשע, ביטל את יו"ט פסח, וגזר תענית על כלל ישראל לג' ימים, למרות שהגזירה היתה אמורה לצאת מכח אל הפועל רק אחרי כמעט שנה שלימה בחודש אדר.

כי כפי שמבואר למעלה, מרדכי הצדיק הבין מיד שתכליתה של הצרה שנסבב להם, הוא כי כלל ישראל התרחקו מהקב"ה, והקב"ה רוצה להחזירם אליו, ולכן פשוט וברור שאין שום מקום בעולם לדחות 'התשובה' להזמן שהגזירה צריך לצאת לפועל, שהרי באמת כל הגזירה הוא דמיון אחד גדול, אין כאן רק תכלית אחת שהקב"ה רוצה שכלל ישראל יחזרו בתשובה, ולפי גודל הגזירה והצרה, הבין מרדכי הצדיק כי הקטרוג הוא גדול מאד, ושכלל ישראל הרחיקו עצמם רחוק רחוק מהקב"ה, ולכן הכריז מיד תענית גם במחיר של דחיית יו"ט פסח.

"...הרי ברור מצד

אחד שחייב האדם

להתפלל כשהוא

נקלע לצרה, ומצד

שני, נשארה

התמיהה על מקומה,

שהרי איזה מקום

יש לתפלה, אם כבר

נגזר הכל, והרי גם

הגזירה הזאת היא

לטובתו, כי אין שום

רע יורד מלמעלה..."